

TARİHİ YAPILARIN SERGİLEME MEKÂNI OLARAK YENİDEN İŞLEVLENDİRİLMESİ: TATE MODERN VE ORSAY MÜZESİ ÖRNEĞİ*

RE-FUNCTIONALIZING THE EXHIBITION SPACE OF HISTORICAL BUILDINGS: THE CASE OF TATE
MODERN AND ORSAY MUSEUM

Cansın İlayda ÇETİN

Gönderim Tarihi: 22.10.2021

Kabul Tarihi: 14.12.2021

Öz Abstract

Tarihi dokular kültürel mirasın bir parçası olarak korunmalı ve özgün dokuları korunarak yapının önemini yitirmeden gelecek nesillere aktarılması sağlanmalıdır. Yeniden işlevlendirme, korumanın ayrılmaz bir parçası olarak kabul edildiğinden binanın sosyal ve kültürel özelliklerinin muhafazası sağlanabilir. Tarihi yapıların canlılığını koruması ve sürdürmesi için yapılara verilen yeni işlev genellikle bu şekilde bireyler arası karşılıklı iletişim ortamı sunan mekânlar olmaktadır. Önemli olan, çevre ile olan bağlantıyı bozmadan geleneksel konumunu, kompozisyonunu ve dengesini koruyacak şekilde binayı yeniden şekillendirmektir. Bu çalışmada da günümüzde giderek modernleşen ve dinamikleşen sergileme anlayışının tarihi yapılarla nasıl entegre edildiği iki örnek yapı üzerinden incelenmiştir. Bu amaçla benzer ölçekte olması ve yakın dönemlerde yenilenen yapılar olduğu için Tate Modern ve Orsay Müzesi örnekleri seçilmiştir. Bu bağlamda çalışmanın sonucunda karşılaştırılmalı olarak yapılan mimari ve mekânsal analiz şemaları, adaptasyondaki eksikliklerin ortaya konmasını sağlamıştır.

Anahtar Sözcükler: Yeniden İşlevlendirme, Sanat Galerileri, Mekân Analizi, Mimari Sürdürülebilirlik, Mimari Restorasyon

Historical textures should be protected as a part of cultural heritage and the original texture should be preserved and the building should be transferred to future generations without losing its importance. Since re-functioning is considered as an integral part of conservation, the social and cultural features of the building can be preserved. In order to preserve and maintain the vitality of historical buildings, the new function given to the buildings is usually spaces that provide a mutual communication environment between individuals in this way. The important thing is to reshape the building in a way that preserves its traditional position, composition and balance without disturbing the connection with the environment. In this study, how the modernizing and dynamic display concept is integrated with historical buildings is examined through two example buildings. For this purpose, Tate Modern and Orsay Museum examples were chosen because they are similar in scale and have recently been renovated. In this context, the comparative architectural and spatial analysis schemes made as a result of the study have enabled the deficiencies in adaptation to be revealed.

Keywords: Re-functioning, Art Galleries, Spatial Analysis, Architectural Sustainability, Architectural Restoration.

*Bu çalışma, 21-22 Haziran 2021 tarihleri arasında gerçekleştirilen Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Uluslararası Sanat ve Tasarım Araştırmaları Kongresi çerçevesinde bildiri olarak sunulmuştur.

- **Alıntılama:** Çetin, İ. C. (2021). Tarihi Yapıların Sergileme Mekânı Olarak Yeniden İşlevlendirilmesi: Tate Modern Ve Orsay Müzesi Örneği. STAR - Sanat ve Tasarım Araştırmaları Dergisi, 2(3), 227-253.
- **Sorumlu Yazar:** Dr. Öğr Üyesi Cansın İlayda ÇETİN, İstanbul Gelişim Üniversitesi, cicetin@gelisim.edu.tr, ORCID ID: 0000-0003-4895-0411.

Giriş

Birkaç yıl öncesine kadar, sergi fikri, bir duvara veya bir kaide üzerine yerleştirilmiş eserleri incelemeyi içeriyordu. Aydınlatma, yüzeyler, dokular gibi öğeleri göz ardı ederek mekânın bize sunduğuyla yetiniliyordu. Bugün ile kıyaslandığında sergilemeden çok uzak olduğu söylenebilir. Kültürümüzdeki gelişmeler neticesinde bilim, sanat ve sosyal alışkanlıkların değişmesi, bizi aktif ve katılımcı olarak tanımlanabilecek bir sergi dönemine getirmiştir. Günümüzde postmodernizm ve pop art anlayışından hareketle sergileme stili kendi kabuğundan kaldırılmış, daha cesur ve özgün sergiler üretilmeye başlanmıştır. Dil birliği sağlama ilkesi sayesinde nesnelere, gizli benzerliklerinden ziyade görünür farklılıklarına göre yerleştirilmeye başlanmıştır. Sergilenen eserler bu sayede bütün yerine bir dizinin parçası olarak düzenlenebilmektedir. Dolayısıyla mekândaki kurgudan sonra nesnelere gruplandırılması sistematik bir şekilde sunulur ve bu gruplamalar birlikte gözlem ve algılamaya için anlamlı bir bütün oluşturmaya başlar. Kısacası sergileme kavramı gün geçtikçe dinamikleşen ve seyirciyle hareket eden alanlar haline gelmiştir.

Bu durumun yanı sıra genel anlamda tarihi yapıların hangarlar, kervansayarlar, istasyonlar gibi oldukça geniş ve bölünebilir alanlar olmasından kaynaklı bu alanların yeniden işlevlendirilmesi gerektiğinde sergi mekânlarına ya da müzelere dönüştürüldüğü görülmektedir. Ne var ki, yapıyı yeniden inşa ederek değil var olan şekli koruyarak yeni işlevin entegre edilmesi hali eski bir yapı içerisinde güncel sistemlerin sunulması durumunu zorlaştırabilmektedir. Çalışmanın bu kısmını geliştirmek için öncelikle sergileme kavramı içinde neler olması gerektiği üzerinde durularak daha sonraki bölümlerde seçilen örneklerin analizleri yapılmış en son aşamada ise karşılaştırma şemaları sunulmuştur.

Sergileme Sistemlerine Göre Mekânsal Oluşumlar

19. yüzyılda, sergilerin formatı ve sistemi devrimci bir gelişmeye tanık olmuştur. Özellikle çağdaş sanat bilincinin yaygınlaşmasından sonra sergilerin çeşitlendirilmesi, üç boyutlu işler, video sanatı, güzel sanatlarla ilgili uygulamalı sanatlar ve endüstriyel ürünler kaçınılmaz olarak sergilerde farklılıklar ortaya çıkarmaktadır. Aynı zamanda farklı alanlarda kapsamlı sergiler yürütmek için kendilerine uygun bir "kişisel alan" düzenlemek gerekmektedir. Bu gelişmelerin sonucu, toplumdaki tüm kurumlar gibi galerilerin değişen beklentilerine uyum sağlamak için sergileme yöntemlerinin de değişmesidir. Bu değişim, kaçınılmaz olarak, mekân ve teşhir teknolojisi kavramına tam olarak yansımaktadır. Bugünün galerileri, izleyiciyi yadırgatmadan bu gelişmelere uyum sağlamıştır (Dönmezoğlu, 2013, s.11-13).

20. yüzyılda halka dönük yüzleri ile sanat merkezleri yoğun bir şekilde hatırlanmaya başlamış, binanın modernist odağı ve sergi düzenlemesindeki etkileşim ön plana çıkmıştır. Teknolojinin sürekli gelişmesi ve estetik kavramların değişmesiyle, sadece sanat eserlerini sergileme yöntemleri değil, nesnelere ilgili ifadeleri de dahil etme yöntemleri çeşitlenmiştir. Sergi kapsamı dışında aydınlatma, sergi mobilyaları, renkler, dokular, grafik anlatım ve teknik iletişim araçlarının kullanımı, fiziksel ve kurgusal unsurlarla tasarım yapmaya başlanmıştır (Dönmezoğlu, 2013, s.11-13).

Bir diğer önemli faktör ise, müzenin belirli aralıklarla iç unsurlarının kısmen veya tamamen değiştirilmesi gerektiğidir. Bu talebi karşılamak için makul, mantıklı ve güncel bir çözüm formüle edilmelidir. Örneğin; teknolojiye dayanarak paneller, çeşitli aydınlatmalar ekleyip çıkarılabilir, sergi nesnesine ve standı uygun bir platform oluşturulabilir. Bunun gibi çözümler çoğaltılarak uygulanabilir. Sabit organizasyonlar gibi kendi kendini sınırlayan ve tekrarlayan alanlar yerine, taşınabilir ya da sökülebilir sistemler üretilerek çeşitli şekillerde konumlandırılabilir. Sergilemeler tasarlanırken bu tarz çözümler alanlardaki uygulamalar için kolaylık sağlamaktadır (Erbay, 2011).

Kısacası galeride sergilenen işlerin etkisi, serginin teması ve sergi alanının mekânsal düzenlemesi ile yakından ilgilidir. Sergi mekânının tasarımını etkileyen faktörler, dolayısıyla serginin değişmesinin nedeni ihtiyaç dışı veya bazı kavramsal gereksinimlerdir (Madran, 1999; Atasoy, 1993).

Çeşitli nedenlerden kaynaklanan bazı değişiklikler aşağıdaki gibidir:

İşlevsel Etmenlerin Değişimi

Tasarım kavramı içinde "işlev", "işlev açısından amaca uygun veya yararlı" olarak tanımlanmıştır. Sergi yapısının işlevini, sergi yapısının amacını, şeklini ve ilgili gereksinimlerini belirtir. Amaç ve gereksinimler, sergi tasarımında kullanılacak biçim, boyut ve malzemeleri belirler. Burada sergi salonunun kullanım amacı, sergileme türünün anlamını, gerekli koşulları, sergileme biçimini ve yöntemini ifade etmektedir (Atasoy, 1993).

Mekânsal Veriler

Özellikle belirli temellere ve koşullara sahip mevcut binalarda önemli olan, yapının mekânsal verilerinin sergileme işlevini ve diğer gerekli fonksiyonel gereksinimleri karşılayıp karşılamadığı ve yeterli olup olmadığıdır. Mekânın mevcut işlevlerine yanıt verebilmesi aşağıdaki standartları karşılamasından geçmektedir;

-Gösterilen eserlerin kalitesi ve kapasitesi açısından mekânın yeterli olup olmadığı,

-Tasarlanan sergi şeması açısından mekânın yeterli olup olmadığı,

-Dolaşım planı açısından mekânın yeterliliği, sergi düzeninin önemli bir parçasıdır.

Kullanım Amacı

Sergi tasarımı; sergi mekânının içindeki konumu konseptin somutlaşması açısından çok önemlidir. Bu nedenle sergi mekânı tasarımı, sergiyi sınıflandırarak ve tasarımı etkileyecek diğer standartlar dikkate alınarak yapılmalıdır.

Sergilemede Yönelim

Serginin yönelim şeması planlanırken dikkat edilmesi gereken unsurları incelediğimizde;

-Sergi mekânının genel yapısına uygunluk

-Sergi mekânının mimari formuna uygunluk

- Sergilenen malzemelerin niteliğine uygunluk
- Fuar sırasında ziyaretçilere iletilen bilgilere uygunluk

Gözlemler, izleyicinin ziyaretinin başında çok fazla zaman geçirdiğini göstermektedir. Bu çıkışa doğru ise gerekenden daha az zaman harcanması ile sonuçlanmaktadır. İyi bir sergi düzeninde bu zaman dağılımı, izleyicinin sıkılmadan ziyaretin sonuna kadar ilgisini sürdürme becerisine bağlıdır (Deniz, 2008).

Salonlar birbirine bağlanmaya devam ederse, önce her salonun düzeni iyi bir sirkülasyon ve görüş ile korunmalıdır. Daha sonra salonlar birbirine eklenirken hedef ziyaretçilerin yapısına göre salonlar düzenlenmelidir.

Örneğin, hedef ziyaretçi grubunun gençler veya yetişkinler oluşu salonun düzeninde çok önemlidir. İnsanların yorulmadan izleyebilecekleri zaman değişecektir. Yetişkinler arasında bu süre daha uzun olmakla birlikte genç ziyaretçilerde daha kısadır. Bu nedenle sergi bitmeden izleyicinin sıkılmadan ziyaret edebilmesi için mekân izin verdiği müddetçe dinlenme alanı veya benzeri bir alan oluşturulmalıdır. Sonraki sınıflandırma, araştırma, koleksiyon ve sergileme, kavramların edinilmesiyle gerçekleşir. Herhangi bir sistem oluşturmadan, nesnelere arası ilişki ve bütünlük gözetilmeden tamamlanan ilk demonstrasyon çalışmaları, serginin emekleme adımlarıdır. Günümüzde, gelişimiyle ilgili kavramlar ve araştırmalar, sergi için geniş bir perspektif açmıştır.

Sergileme sistemi ve değişen malzemelerin kullanımına ilişkin son görüşleri ifade etmek için Londra Bilim Müzesi (Görsel 1) ve Venedik Mimarlık Bienali (Görsel 2) örnek verebiliriz.

Görsel 1. Venedik Mimarlık Bienali, dış cephe kaplama malzemeleri bölümü

Görsel 2. Londra Bilim Müzesi

Çağdaş anlayışa sahip bu örneklerde, hem yeni sistemin aydınlatma unsurları hem de modern mekânların kullanımı izleyicinin dikkatini çekmektedir.

Malzeme ve Yöntem

Çalışmada, günümüzde sınırlarını zorlayan sergileme kavramının mevcut tarihi bir yapıda sürdürülmesi ile korumada mimari ve mekânsal entegrasyonun önemine dikkat çekmek istenmiştir. Bunun için alan gereksinimleri belirlenmesi ve yapının yeni fonksiyona uygunluğu test edilmesi şeklinde iki adım izlenmiştir.

Betimsel tarama modelleri kullanılarak yapılan araştırmanın ilk aşamasında, müze işlevlerinin mekân gereksinimleri üzerine literatür araştırması yapılmış ve müze için işlevsel bir plan oluşturulmuştur. Çalışmanın malzemesi olarak seçilen birbirine yakın dönemlerde yeniden işlevlendirilmiş ve benzer ebatlara sahip iki müze örneği olan Tate Modern ve Orsay Müzesi için ikinci aşamada, mevcut hallerindeki özellikler ve yeni işleviyle koordinasyonu incelenmiştir. Bu süreçte yapının çevresel ve mekânsal özelliklerinin yeni işleve uygunluğu da incelenmiştir. Bu analizler, yeni fonksiyonlara sahip binaların büyüklük, yükseklik, biçim, mekân düzeni gibi çevresel özellikleri ile mimari özellikleri arasındaki koordinasyon çerçevesinde, temel mimari etmenler olan aydınlatma, mekânsal organizasyon, yapı malzemesi, mimari ve mekânsal parametreler incelenerek ele alınmıştır (Ching, 2002). Sergileme mekânları gibi bir işlevin potansiyelini değerlendirmek için, yapıların kat planları ve bölümlerine ulaşılmıştır. Sonrasında ise bu kıyaslamalar kişisel olarak, plan, kesit ve vaziyet planları incelenerek ortaya konmuştur.

Bunların neticesinde yeni fonksiyonların çevresel özellikler açısından uyurlanabilirlik analizi kapsamında yapının bulunduğu şehrin çevresinin yeni fonksiyonlarla uyumlu olup olmadığı sorgulanmıştır. Bunun için yayalar ve araçlar, otoparklar, yeşil alanlar, satış alanları gibi fonksiyonlara cevap verecek düzeyde olup olmadığı incelenmiştir.

Ek olarak, mekânsal kurgu planı için yeni fonksiyona uygunluk analizleri açısından ise sirkülasyon şemalarının uygulanabilirliği gibi yeni fonksiyonların uyurlanabilirlik analizi kapsamında yapının bunu sağlayabilecek durumda olup olmadığı sorgulanmıştır. Müze

binaları için kullanılan alanın büyüklüğü envantere göre değişeceğinden, analizin kapsamını sınırlamak için nitel hususlar kullanılmıştır. Son olarak incelenen yapıların mimari üslupları irdelenerek evrensel, dönemsel ve sosyo-kültürel özellikleri ortaya konmuştur.

Tate Modern- Londra, İngiltere

Tate Modern Binası (Görsel 3), Birleşik Krallık'ın başkenti Londra'nın Southwark bölgesindeki Bankside semtinde bulunmaktadır. Londra Köprüsü'ne yürüme mesafesinde, St Paul Kilisesi'nin karşısında, Thames'in güneyinde yer almaktadır. Tate Modern'in Millenium Köprüsü'nün önündeki konumu, Eski Londra olarak bilinen Bankside ile yeni Londra arasında bir bağlantı kurmasına olanak tanıdığından, konumunun önemli bir tarihi yeri vardır.

Görsel 3. Tate Modern Ön Cephe

Tarihçesi ve Önemi

Thames'in üzerindeki bu çelik asma köprü, 2000 yılında açılmıştır ve sadece yayaların kullanımındadır. Tarihi bir bölgenin anlamını taşıyan bir giriş kapısı gibi insanları karşılamakta yeni ve çağdaş bir yapıya ulaştırmaktadır (Mendilcioğlu, 2008, s.6-8).

Bankside Elektrik Santrali, Sir Giles Gilbert Scott tarafından tasarlanmıştır ve 1947 ile 1963 yılları arasında iki aşamalı olarak inşa edilmiştir. II.Dünya Savaşı sonrasında inşa edilen Bankside Enerji İstasyonu'nun kapatılmasıyla bina kullanılamaz duruma gelmiştir ve 1981'de santral kapatılmıştır. Bölgedeki en büyük bina olan kıyı elektrik santralinin yeniden işletilmesi fikri; hükümetin kullanılmayan birçok depoya sahip olduğu Southwark'ı yeniden geliştirme fikrine dayanıyordu. Bu şekilde alan korunma altına alınmıştır. Southwark Konseyi, bu küçümsenen alanın bir kültür merkezine dönüştürülmesi fikrini desteklemiştir (Dean, C., Donnellan, C., & Pratt, A. C., 2010).

Görsel 4. Yeniden işlevlendirilmeden önce istasyonun görünümü

1990'ların sonlarında Tate Gallery koleksiyonlarının bolluğuyla, bir alan sıkıntısı ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu nedenle galerilerin ayrılarak yeni binaya yerleştirilmesine karar verilmiştir. Bu nedenle 1981'de müze bu boş binaya taşınmıştır (Görsel 4). Binayı yeniden tasarlamak için bir yarışma düzenlenmiştir. 1994 yılında hükümet tarafından düzenlenen bir mimari proje yarışmasının ardından, bankanın nehir kıyısındaki elektrik santralinin müzeye dönüştürülmesi 148 katılımcı arasından Herzong & de Meuron (Jacques Herzong ve Pierre de Meuron) adlı bir şirkete verilmiştir. "Tate Modern" projesinde yapının tarihine ve mimari kalitesine saygı duyarak bu fenomenden yola çıkarak yeni bir tasarım gerçekleştirmiştir. Müzenin inşası Carillion adlı bir inşaat şirketi tarafından yapılmıştır. Orijinal müze binasını tasarlayan ve Pritzker Mimarlık Ödülü'nü kazanan mimarlar, ilk olarak önerdikleri piramit şeklindeki cam yapı kabul edilmeyince orijinal binada bulunan yapının cephesine uyacak şekilde eğimli bir tuğla cephe tasarlamışlardır (Stratton, 2000, s.164).

1889'da Henry Tate şeker tüccarı olarak bir servet kazanmıştır. Bu sanayici, sanat koleksiyonunu İngiltere'ye göstermiştir ve "Tate" adı buradan gelmektedir.

Mimari Biçimlenme ve Kentle İlişkilendirme

Tate Moderni, çizgiselliğin ön planda olduğu ve geometrik şekillerin hakim olduğu Art Deco tarzında inşa edilmiştir ve 34.500 metrekare iç alana sahip yedi katlı bir bina olup Mayıs 2000'de açılmıştır. Binanın tadilatı sırasında dış kabuk hiçbir şekilde etkilenmemiş, tuğla balkon ve baca sağlam kalmıştır. Bu sayede şehrin dokusuyla çelişmesi engellenmiştir. Bina, St. Louis'de inşa edilmiş 99 metre yüksekliğinde bir kuleye sahiptir. Paul Katedrali'nden daha yüksek olmayan kuralları doğrultusunda inşa edilmiştir. Herzong & de Meuron ekibi, Tate Modern'in yeni tasarımı için 5.000 ton çelik ve 7.200 bakır levha kullanmıştır. Binanın dış duvarı da 4,2 milyon tuğladan yapılmıştır (Stratton, 2000, s.165).

İç mekân tasarımında, görünümle keskin bir tezat oluşturan "Sanatta Modernizmin Hikayesi" kavramı ele alınmıştır. Sonuç olarak, karmaşık modernist hikaye, dış görünüşün katı görünümünden farklı birçok doğrusal efektle çok keskin bir dönüş haline gelmiştir. Binaların tadilatında nadiren görülen ancak binanın amacı ile çok uyumlu olan kavramsal bir yönelim benimsenmiştir.

Örneğin altı kattan oluşan yapıya yürüyen merdiven ve asansörler eklenmiştir. Katta galeri yanında tüm ihtiyaçları karşılayacak kafeler, restoranlar, lavabolar ve dinlenme alanları inşa edilmiştir.

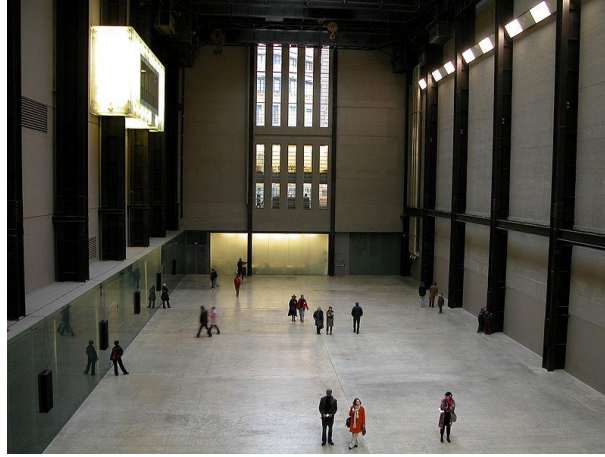
Dış cepheye ek olarak tasarlanan aydınlatma sistemleri ise yapının akşamları oldukça gösterişli bir şekilde görünmesini sağlamaktadır (<http://lebriz.com/>).

Yapı Malzemesi

Tate Modern Müzesi'nin tarihi ve mimari önemi nedeniyle müdahaleler minimumda tutulmuştur. Eski malzeme ve teknolojilerin kullanımının yanı sıra yeni malzeme ve modern teknolojilerin kullanımı da öne çıkmaktadır. Bu durum genellikle binaya sonradan bir balkon penceresi eklendiği için görülmektedir. Teras pencereleri eski ama sağlam bir yapı üzerine

inşa edilmiş olup cepheden görülebilmektedir. Pencereleer 524 cam panelden oluşturulmuş, doğal ışık salona ve girişe girecek şekilde yapılmıştır. Önden bakıldığında, son derece modernist teras pencereleri, binanın sanatsal kalitesini göstermekte ve binanın tarihi ve modernliğini arttırmaktadır. Bu cam yapının amacı binalar ekleyerek eski görünümünü bozmak değil, yeni galeriyi farklı sanat eserleriyle uyumlu hale getirerek yeni ve eski binaların nerede başlayıp nerede bittiğini göstermektir. 1950'den sonra inşa edilen doğrusal pencerelerde, öndeki üç pencere, arkadaki ve yandaki pencere değişmeden korunmuştur, bu da doğal ışığın tıpkı bir sanat galerisinde olduğu gibi kontrollü bir şekilde yakalanmasını sağlamıştır. Halen yapının ana yapısını oluşturan tuğla duvarlar korunmuş, eskileri bile restore edilmiş, yüzeyleri şeffaf mat epoksi koruyucu tabaka ile kaplanmıştır.

Yapının dış cephesinde yapılan en önemli değişiklik çatı bölümünde olmuştur. Salonun üstünü 155 m uzunluğunda, 23 m genişliğinde ve 35 m yüksekliğinde kaplayan 524 cam panel olduğu için gün ışığı çok etkili bir şekilde kullanılabilir (Görsel 5). Tavandaki yatay 'ışık demeti', büyük tuğla kulenin dikliğiyle bir zıtlık oluşturmaktadır (Dean, C. Ve diğerleri, 2010)

Görsel 5. Tribün Salonu

Ana girişin sağ tarafındaki sağır duvar brüt beton olup, beyaz epoksi boya ile boyanmış ve siyah çelik kirişlerle desteklenmiştir. Bu nedenle yapının eski ve güçlü tarafı sembolize edilmiştir. Bunun yerine koridor zemininin bulunduğu girişin sol kısmında karşı duvarın aksine cam ve çelik kullanılmıştır.

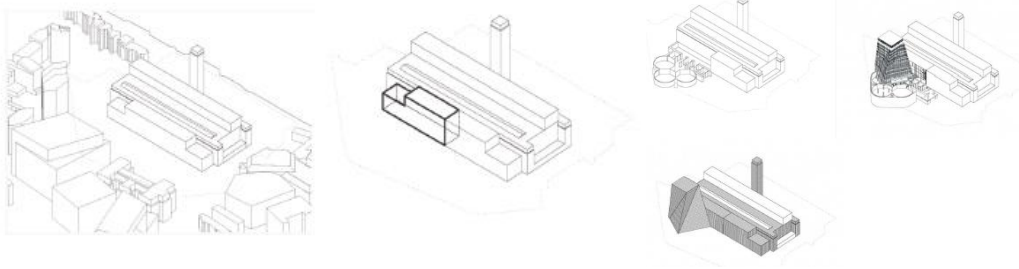
Salonun sonundaki türbin bölümü cam bir kapı ile ayrılmış ve yapının geçmişteki işlevini anımsatan beton zeminle kaplanmış ve galerideki sanat eseri ile keskin bir tezat oluşturmuştur. Sanat akımına göre bölünmüş galeri zemini daha önce belirtilen konseptine göre yapısal farklılıklar gösterse de tüm odaların duvarları beyaz boya ile boyanmış ve zeminde işlenmemiş ahşap kullanılmıştır. Galerinin duvarları, duvarlarda bazı nişler ve karışık aydınlatma ile hareketli olacak şekilde tasarlanmıştır (<http://www.archdaily.com/>).

Girişteki beton zemindeki çatlak, modernist zigzag hikayesini ifade etmesinin yanı sıra planı da desteklemektedir. Giriş kapısı üzerine yerleştirilen ince, dikey ve çizgisel pencere, binanın cephesinde dramatik bir ışık oluşturmaya yardımcı olmaktadır (<http://www.wallpaper.com/>).

İşlev

Bina, binanın batı ucundaki uzun rampadan girerek, ziyaretçileri kapalı bir cadde gibi büyük türbin salonuna götürerek yeni kamusal alana işaret ediyor. Forum salonu zemin katı oluşturur ve genel yapının değişmeden kaldığı alanlardan biridir. Salon galeriye ve diğer alanlara çıkabilir ve kapalı yol olarak kullanılabilir. Buradaki büyük kitapçı ve banklar, sokak atmosferini destekleyen diğer doğal unsurlardır.

Farklı sanat galerilerine ev sahipliği yapan Tate Modern, bu tuğla ve kiremitli binayı her yıl yaklaşık 5 milyon kişi ziyaret etmektedir. Bu rakam beklenenin üzerinde olduğu için 2012 yılında 215 milyon lira harcanmış ve yapı genişletilmiştir (Görsel 6). Müzenin 1981'den beri kullanılmayan iki yer altı yakıt deposu da sanat galerisi haline getirilmiştir (<http://www.artfund.org/>).

Görsel 6. Tate Modern Genişleme Adımları

Modern cam piramitleri ve yakıt depolarını kullanan bu yeni galeriler, teşhir enstalasyonları, filmler, çeşitli performanslar ve tartışmalar için mekânlar haline gelmiştir. Bu genişleme sayesinde; sergileme alanının% 70'ini Tate Modern koleksiyonuna eklenmiştir (Dean, C ve diğerleri, 2010).

Sergi alanının kat planına bakıldığında; Tate Modern'in ziyaretçiler için yıldız şeklinde bir konumlandırma sağladığı görülmektedir. Kat planına bakıldığında; Türbün lobisindeki kitapçı, 10.000'den fazla cilt ile şehrin en kapsamlı sanat kitapçısıdır. Birinci katta bir danışma masası ve hediyelik eşya dükkanı bulunmaktadır. Bahçeye bakan ikinci katta ise bir self-servis kafe bulunmaktadır. 3. ve 5. katta: ana tema sergileri, 4. Katta ise geçici sergiler düzenlenmektedir. Nehre bakan bir "Espresso Barı" da vardır. 6. ve 7. katlardaki restoranlar Thames'in güzel manzaralarına sahiptir (Dean, C ve diğerleri, 2010).

Öneri ve Eleştiriler

Tüm bunların sonucu olarak, Tate Modern, yeni kentsel proje ile uyum içinde, bölgedeki şehrin banliyölerinde tamamen kullanılamaz bir yapı olarak kabul edilen yeni nehir kıyısının sembolik yüzü haline gelmiştir ve yeni kentsel projeye olumlu etkisi olmuştur. Sanat, kültür ve turizm hepsi çevrenin içindedir. Müzenin bu kadar popüler olmasının bir diğer nedeni de zemin kattaki sergi alanının ücretsiz olmasıdır. Ayrıca bu dönüşüm, İstanbul Modern ve Santral İstanbul dahil olmak üzere dünya çapında birçok eski endüstriyel yapının yeniden şekillenmesine örnek olmuştur.

Orsay Müzesi - Musée D'orsay- Paris, Fransa

19. yüzyılda Paris'te Gare de Lyon ve Gare d'Orsay adlı iki büyük tren istasyonu inşa edilmiştir (Görsel 7). Orsay Tren İstasyonu, Louvre Müzesi'nin karşısında, Seine Nehri kıyısında yer almaktadır.

Tarihçesi ve Önemi

19. yüzyılın sonunda, Paris-Oriais özel demiryolu şirketi, Seine kıyılarında Orioles deposunu kurmuştur. Amaç, Bordeaux, Toulouse ve Nantes'ten gelen yolcuları, daha merkezi ve prestijli bir konuma getirmektir.

Görsel 7. Orsay Gar'ı henüz müzeye dönüştürülmemişken, 1910

Mimar Victor Laloux, Gar projesi için iki başlangıç noktası belirlemiştir. Birincisi, Paris'in merkezinde, Louvre'un karşısında, Champs-Élysées'den sadece beş dakika uzaklıkta, şık bir mahallede ziyaretçileri ağırlamak ve ikincisi Paris Orleans şirketinin hazırladığı, 19'uncu yüzyılın zevkini ve anlayışını büyük metal çerçevenin dışına taş cepheler şeklinde giydirmektir. 19. yüzyılda, endüstriyel makineleşmenin itici gücü altında, insanlar bunun bir zenginlik ürünü olduğunu düşünmüşlerdir. Ancak Gar'ın tasarımının temelini oluşturan buharlı tren uzun süre dayanamamış, bu nedenle buna uygun olarak düzenlenmiş platform, uzun katarlar oluşturan elektrikli trenlerin ihtiyaçlarını karşılayamamıştır. Ana hat hizmetinin 1939'da iptal edilmesiyle, istasyon artık sadece banliyö trenleri için kullanılmıştır (Sert, 2018:271).

Önemi giderek azalan istasyon; ihmal edilmiş ve özensiz görüntüsü şiirsel bir görünüm kazanmıştır. Orson Welles, bu şiirsel istasyon resimlerini "Deneme" filmi içinde kullanmıştır. İstasyon terk edilmiş ve kısmen diğer işlevlerini sürdürmüştür; Fransız Ulusal Demiryolu Şirketi'nin (SNCF) kararına göre 1961'de satışa açılmıştır. Alan ve çevredeki binalar için çeşitli önerilerde bulunulmuştur. Hatta bölgedeki Kongre Sarayı ve 870 odalı bir otel için proje yarışması açılmıştır. Le Corbusier, yarışmaya katılan 13 kişiden biridir. Mimar Guillaume Gillet ve Mimar Rene Coulon'un ortak projesi, Gar bölgesinde ortaya çıkan ilk uluslararası otel projesi olarak seçilmiştir.

Mimari Biçimlenme ve Kentle İlişkilenme

1961'den beri terk edilen tren istasyonu, 1978'de Başkan Giscard d'Estaing tarafından yeniden kullanılmıştır. Proje için ilk kez görüşülen mimar Eugene Henard, Louvre'a bakan binanın dış cephesinde endüstriyel malzemeler kullanmak istemiştir ancak bu fikirlere karşı çıkmıştır. Compaigne d'Orleans bir yarışma düzenlemeye karar vermiştir ve metal ve taş karışımı projesi ile Laloux'un projesi kazanmıştır. Bunun neticesinde 140 metre uzunluğunda, 40 metre genişliğinde ve 32 metre yüksekliğinde bir salon inşa etmeye karar verilmiştir. Binanın boyutu 175 metre uzunluğunda ve 75 metre genişliğindedir. Gare d'Orsay'de, Eyfel Kulesi'nde kullanılan metal miktarını bile aşan yaklaşık 12.000 ton metal kullanılmıştır (Sert, 2018:272).

Görsel 8. Orsay Müzesi'nin Seine Nehri'nden görüntüsü

Victor Laloux yarışmayı kazanmıştır. İtalyan mimar Gae Aulenti, Fransız mimarların istasyonu müzeye dönüştürmesine yardımcı olmuştur. Yapımı 1983 ve 1986 yılları arasında Fransız mimarlar Renaud Bardou, Pierre Colboc ve Jean-Paul Philippon tarafından gerçekleştirilmiştir. Binada cephe tasarımı öne çıkmaktadır ayrıca heykel süsleri ve zarif taş oymalar göze çarpmaktadır (Görsel 8). Dekoratif süslemelerin hakim olduğu Art Nouveau tarzında tasarlanmıştır.

Yapı Malzemesi

İtalyan mimar Gae Aulenti'nin rehberliğinde yapının iç ve dış cephesinde yapılan ve Act Mimarlık Grubu'na teslim edilen ustaca çalışma sayesinde Victor Laloux'un tarihi demir direkleri ve taş duvar kaplamaları koordine edilmiş ve yenilenmiştir. İç dekorasyon tasarım açısından zengindir; Mimar Gae Aulenti, garajı cam çatıyı ve süslü tavanı koruyarak bir katedrale dönüştürmüştür. Musée d'Orsay, 1987'de restore edilmiş ve mimar Gae Aulenti tarafından tasarlanan ve modern müzecilik kavramlarının tarihi alanlara nasıl uyduğunu gösteren yeni bir alan kazanmıştır.

Müzenin genişliği 75 metre, güneşlik yüksekliği 188 metredir. Merkez koridor 40 metre genişliğinde, 138 metre uzunluğunda ve 32 metre yüksekliğindedir. Genişlik çelik tonoz tarafından sağlanmaktadır. Müzenin dışı tamamen çelikten yapılmış ve daha sonra taşla

kaplanmıştır. Cephe ve giriş saçağında güneş kırıcı paneller kullanılmıştır. Altın ve pastel tonlarda tasarlanan resepsiyon alanı ve restoranda modernizmden uzak, rokoko tarzı detaylar öne çıkmaktadır (Uysal, 2013, s.86)

Mekân düz olmadığı için orta koridora merdivenle çıkılmaktadır. Rampa engelliler için tasarlanmıştır. Yan galeriye erişim duvarda bırakılan açıklıklardan sağlanmaktadır. Açılıştan bir süre önce ressam Detaille istasyon hakkında (Görsel 9); "Tren istasyonu harikulade; tıpkı bir Güzel Sanatlar Sarayı'nı andırıyor. Güzel Sanatlar Sarayı da tren istasyonunu andırır hale geldiğine göre garın mimarı olan Laloux'ya, hazır zaman varken ikincisinin işlevlerini değiştirmesini öneririm" şeklinde ifade etmiştir. Seksen altı yıl sonra, Detaille'in tahmini gerçek olmuştur ve Gar bir müze haline getirilmiştir. Birçok heykel ve resim ile Paris'in en popüler müzelerinden biri; Fransız Devrimi'nin yıldönümü olan 14 Temmuz 1900'de Paris Dünya Sergisi ile açılmıştır (<http://www.musee-orsay.fr/>).

İşlev

145 galeriye sahip ve 51.000 metrekarelik bir alanı kaplayan bina müzeye dönüştürülmüştür. Sergi alanı 45.000 metrekaredir. Bina ilerici bir mimariye sahiptir ve ayrıca bir asma kata sahiptir. Bodrum ve zemin kat olmak üzere toplam 7 kattan oluşmaktadır. Galeride 19. ve 20. Yüzyıla ait yaklaşık 2.300 resim, yaklaşık 1.500 heykel, fotoğraf ve mobilya gibi 1.000'e yakın diğer önemli kültürel eserler sergilenmektedir (<http://www.musee-orsay.fr/>).

Müzenin deposunda izleyicilere Orsay koleksiyonunun gösterilmesinin yanı sıra bazı sanatçıların küçük eserleri de yer almaktadır. Özellikle 19. yüzyıl sanatının bu müzede toplanması ve Fransa'da sanatın tekrar düzenlenmesi yeniden doğuş anlamına gelmektedir. Büyük çelik tonozlu ana mekânı, orta büyüklükte bir salonu ve her iki yanındaki sergi salonlarından oluşan Orsay, kentin özelliklerini taşımaktadır. Bu oditoryumlar, ziyaretçiler için tarak şeklinde yönelim sağlamaktadır.

Görsel 9. Orsay Müzesi'nin sergileme alanı

Ortada birkaç basamak ile yükseltilecek oluşturulan alan, bu alanların daha rahat algılanması için mekânı birden fazla parçaya bölmek için kullanılmıştır (Görsel 9). Sergilenecek eşyalar için oldukça sade ve yumuşak renklerde fonlar oluşturulmuş, tarihi mekânların detayları

engellenmemiştir. Binanın girişinde yer alan kare avlu, çeşitli gösteriler için kullanılan kentsel bir alandır. Avlunun kenarlarına sıralandırılmış bronz heykeller ayrıca bir tür sınır oluşturmaktadır.

Altta opera binası ve diğer binalar bulunmaktadır. Bu noktadan direkt olarak en üst kata ulaşım bulunmaktadır. Doğal aydınlatma imkanından dolayı buraya empresyonist resimlerin bulunduğu bir galeri yerleştirilmiştir. Bu katta ayrıca Van Gogh, Surat, Gauguin gibi geç empresyonist ressamın eserleri de bulunmaktadır.

Seine nehrinin asma katında kubbeli bir salon bulunmaktadır. Burada Üçüncü Cumhuriyet dönemine ait resimler, yabancı okullar, Sembolizm, Rodin heykelleri ve uluslararası art nouveau tarzları sergilenmektedir. Ek olarak, disiplinler arası bir şekilde tema veya etkinlik geliştirmek için düzenli olarak yedi salon ayrılmıştır. Seine Nehri'nden görülebilen bina, şehir saatinin arkasında merkez kulede sergiden sıkılan ziyaretçiler için rahat bir yemek salonu da bulunmaktadır (Uysal, 2013). Bir galeride de, şehrin maketten yapılmış olan planı cam döşemeden izlenecek şekilde yerleştirilmiştir.

Öneri ve Eleştiriler

Tarihi ve mimari değeri büyük olan müze, bir tren istasyonundan yeniden işlevlendirilerek oluşturulmuştur. İçinde labirent hissi vermesine rağmen genel olarak serbestçe hareket edebilme imkanı sağlamaktadır. Binanın içi oldukça modern olmasıyla birlikte eski bir dış yapıya sahip olması da insanların ilgisini çekmektedir.

Karşılaştırmalı Saha Analizi

Seçilen örneklerin incelenmesi sonucuna göre bir analiz tablosu oluşturulmuştur ve müzenin mimari yapısının benzerlikleri ve farklılıkları belirlenmiştir. Bu örnekler her bir örneğin tarihsel süreci ve şehir ölçeğindeki konumu (Tablo 1), cephe ve iç mekan karşılaştırması yapılan mimari üslubu (Tablo 2), mimari formları (Tablo 3), işlevsel ve mekânsal özellikleri (Tablo 4), mekânsal organizasyonlarının her kat için detaylandırılması (Tablo 5), yapı malzemeleri (Tablo 6), sosyo-kültürel özellikleri (Tablo 7), mekânsal düzenlemeleri ve işlevlerinin uygulanmasının analizi (Tablo 8), sirkülasyon ve yönelim şemaları (Tablo 9), aydınlatma şemaları (Tablo 10), mimari ve mekânsal parametrelerinin irdelenmesi (Tablo 11) özelinde değerlendirilmiştir. Araştırmacı ve uygulayıcılara tavsiyelerde bulunmak amacıyla, incelenen müzenin mimari tasarım ve mekân kullanımı açısından ortak ve ortak olmayan özellikleri belirlenmiştir.

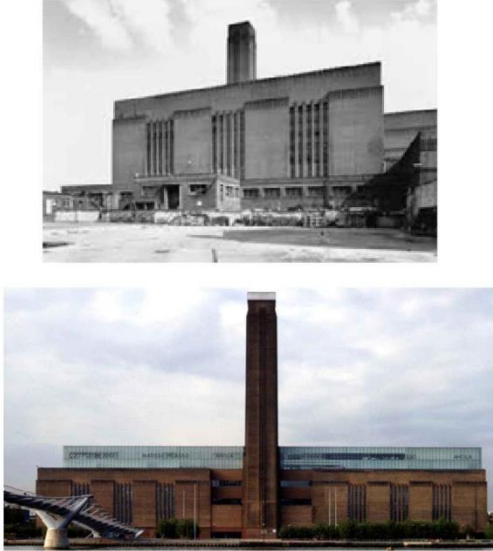

Tablo 1.

İncelenen Yapı Örneklerinin Karşılaştırılmalı Analizi

YAPININ ADI	TATE MODERN	ORSAY MÜZESİ
TASARIM YILI	1947- 1963	1898-1900
AÇILIŞ YILI	2000	1986
KENT/ ÜLKE	Londra/ İngiltere	Paris/ Fransa
MİMARİ	Sir Giles Gilbert Scott	Victor Laloux
MİMARİ YAKLAŞIM	Arsa Alanı	56.492 m ²
	Topografya	Düz
	Konumu	Merkeze yakın, Milenyum Köprüsü karşısında
	Vaziyet Planı	
Ulaşım	•Bankside Bölgesi'nde yer almaktadır. Otobüs, metro, tren ve deniz taşıtıyla ulaşım sağlanmaktadır.	•Louvre Müzesi'nin karşısında yer almaktadır. Otobüs ve metro ile ulaşım sağlanmaktadır.

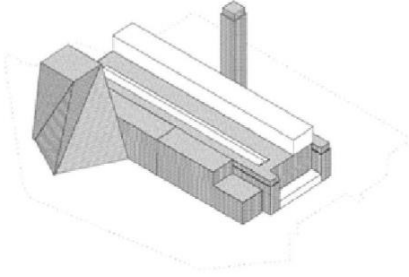
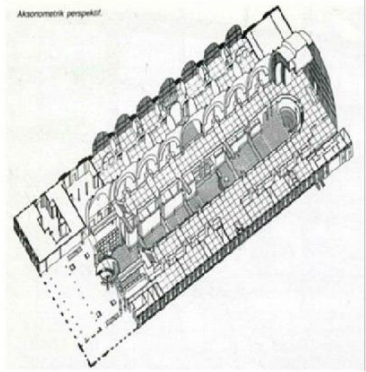
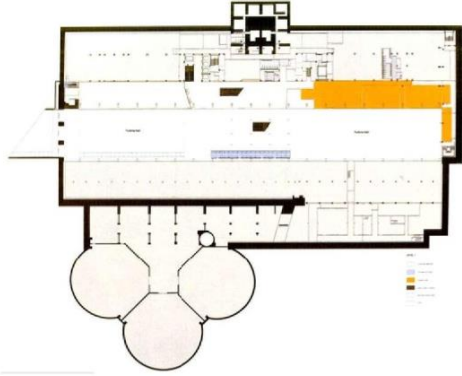

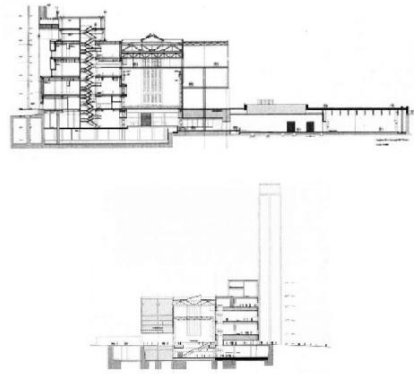
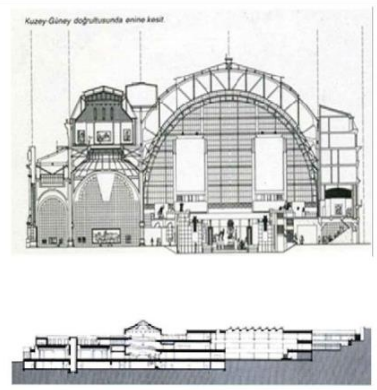
Tablo 2.

İncelenen Yapı Örneklerinin Mimari Üslupları

YAPININ ADI		TATE MODERN	ORSAY MÜZESİ
MİMARİ ÜSLUP	Cephe	 <ul style="list-style-type: none"> • Yalın • Simetrik • Eski yeni sentezi • Nehir yönü tasarımına ağırlık verilmesi- Biçimsellik 	 <ul style="list-style-type: none"> • Ritmik • Simetrik • Heykel süslemeleri • Nehir yönü tasarımına ağırlık verilmesi- Biçimsellik
	İç Mekân	 <ul style="list-style-type: none"> • Kübik mekânlar • Eski yeni sentezi • Eksenden dağılım 	 <ul style="list-style-type: none"> • Kübik mekânlar • Eski yeni sentezi • Eksenden dağılım

Tablo 3.

İncelenen Yapı Örneklerinin Mimari Biçimlenmeleri

YAPININ ADI		TATE MODERN	ORSAY MÜZESİ
MİMARİ BİÇİMLENME	Kütle		
	Plan		
	Kesit		
	Kat Sayısı	Zemin+6 (7 kat)	Bodrum+ Zemin+5 (7 kat)

Tablo 4.

İncelenen Yapı Örneklerinin İşlevsel ve Mekânsal Özellikleri

YAPININ ADI		TATE MODERN	ORSAY MÜZESİ
İŞLEV	Giriş Holü	●	●
	Fuaye	●	●
	Çok Amaçlı Salon		
	Kütüphane		
	Restoran	●	●
	İdari Mekânlar		
	Teknik Mekânlar	●	●
	Sinema		
	Danışma	●	●
	Eğitim Alanı/ Atölye	●	
	Kalıcı Sergi	●	●
	Geçici Sergi	●	●
	Müze Mağazası	●	● (Kitap satış)
	MEKÂNSAL ÖZELLİKLERİ	Vestiyer	●
Güvenlik		●	●
İklimleme		●	●
Işıklandırma		●	●
Bilgilendirme Panoları		●	●
Merdiven		●	●
Asansör		●	●
Rampalar		●	●
Dinlenme Üniteleri		●	●
Engelli Tuvaleti		●	●
Otopark		●	

Bazı müzelere kültür, sanat ve eğitimin devam ettiği mekânlar olarak sinema salonu, resepsiyon salonu, atölye ve kütüphane gibi eğitsel ve kültürel faaliyet mekânları eklenmektedir. Müzeler, sergileme işlevinin yanı sıra katılımı arttırmaya yönelik pek çok eğitsel ve kültürel etkinliğin de düzenlendiği mekânlar olmaktadır. Bu sebeple, bu tip mekânlara önem verilmelidir.

Tablo 5.

İncelenen Yapı Örneklerinin Mekânsal Organizasyonları

YAPININ ADI		TATE MODERN	ORSAY MÜZESİ
MEKANSAL ORGANİZASYON	Bodrum Kat Planı	<ul style="list-style-type: none"> • Yok 	<ul style="list-style-type: none"> • Oditoryum
	Zemin Kat Planı	<ul style="list-style-type: none"> • Danışma • Vestiyer • Kitap Mağazası • Sergileme alanı • Atölye • Resepsiyon 	<ul style="list-style-type: none"> • Danışma • Vestiyer • Kitap Mağazası • 2 tane geçici sergileme alanı • 23 tane kalıcı sergileme alanı
	1. Kat Planı	<ul style="list-style-type: none"> • Oditoryum • Konferans salonu • Kitap Mağazası • Sergileme alanları • Müze mağazası • Atölye • Mutfak • Teknik oda 	<ul style="list-style-type: none"> • Asma Kat
	2. Kat Planı	<ul style="list-style-type: none"> • Sergileme alanları 	<ul style="list-style-type: none"> • 10 tane kalıcı sergileme alanı • Geçici sergileme alanı • Amount Pavilion Özel Salonu • 2 tane dekoratif sanatlar sergisi • Restoran
	3. Kat Planı	<ul style="list-style-type: none"> • Sergileme alanları • Müze mağazası 	<ul style="list-style-type: none"> • Asma Kat
	4. Kat Planı	<ul style="list-style-type: none"> • Sergileme alanları 	<ul style="list-style-type: none"> • Asma Kat
	5. Kat Planı	<ul style="list-style-type: none"> • Üyeler odası • Atölye • Konferans salonu 	<ul style="list-style-type: none"> • 17 tane kalıcı sergileme alanı • Geçici sergileme alanı • Restoran
	6. Kat Planı	<ul style="list-style-type: none"> • Restoran 	<ul style="list-style-type: none"> • Yok

Müzelerin mekân düzenlemesinde, giriş holünde bir toplanma mekânı olarak nitelendirilen lobinin yer aldığı bir alan bulunmaktadır. Bu alanın incelenen müzelerin çoğunda atriyum şeklinde tasarlandığını ya da iç mekân sergi kurgusunda farklı kotların bir arada okunabildiği galeri boşlukları, atriyumlar oluşturulduğu görülmektedir. Atriyum oluşturularak görsel algıda bütünlük sağlanabilir. Ziyaretçilerin nesnelere ve birbirleri ile etkileşimi kuvvetlendirilebilir. Müze girişlerinde, ziyaretçilerin etkileneceği, mekânın büyük bir kısmının algılanacağı etkileyici bir mekân imgelemi oluşturulabilir.

Tablo 6.

İncelenen Yapı Örneklerinin Yapı Malzemeleri

YAPININ ADI		TATE MODERN	ORSAY MÜZESİ
YAPI MALZEMELERİ	Çatı	<ul style="list-style-type: none"> • Çelik profiller • Cam çatı 	<ul style="list-style-type: none"> • Alüminyum • Eğimli çatı • Çelik profiller
	Cephe	<ul style="list-style-type: none"> • Tuğla kaplama • Cam detaylar • Cam teras ek giydirmeye <p>Terastaki ışıklık sayesinde gün ışığından verimli bir biçimde yararlanılmaktadır. Binanın dış cephesindeki eski yeni dengesi de cam malzeme sayesinde sağlanmaktadır.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Taş kaplama • Heykel süslemeleri • Güneş kırıcı paneller <p>Güneş kırıcı paneller sayesinde ziyaretçiler daha konforlu gezebilirler. İstenilen gölgelendirme de bu sistemle sağlanabilir.</p>
	İç Mekân	<ul style="list-style-type: none"> • Granit, laminant kaplama döşeme • Beyaz renkte duvar boyası • Alçı asma tavan • Atriyum alanı beton kaplama <p>Açık renk mekanın büyük ve ferah görünmesine yardımcı olur. Sergilemedeki hareketliliği bu sayede dengelemek mümkündür.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Parlak granit, laminant kaplama döşeme • Açık renk duvar boyası • İşlemeli tavan • Cam giydirmeye asansörler <p>İşlemeli tavan, sergileme mekânlarında algıyı bozan öğelerden biridir ancak tarihi yapıyı bozmamak için korunmuştur. Bu denge açık renk duvar boyasıyla sağlanmıştır.</p>
	Çevre	<ul style="list-style-type: none"> • Meydanda beton kaplama yürüyüş alanları 	<ul style="list-style-type: none"> • Meydanda bronz heykeller • Yürüyüş alanları

Çoğu müzenin girişinde meydanlar ve peyzaj düzenlemeleri mevcuttur. Böyle bir alan yoksa, açık alanları düzenlemek için avlu çözümlerini kullanmak gerekmektedir. Bu alanlar aynı zamanda dinlenme ve eğlence alanları olabilir. Sanat ve sosyal etkinlikler için etkin bir şekilde kullanılan bir alan, müze için çekim merkezi olması açısından çok önemlidir. Müzelerin kullanımını meydanlar, avlular veya bahçeler ile desteklenmelidir. İncelenen bu yapıların giriş kısmında bu tür alanların eksikliği görülmektedir. Ancak yapının içindeki katlardan genel olarak teras katına entegre edilmiştir.

Tablo 7.

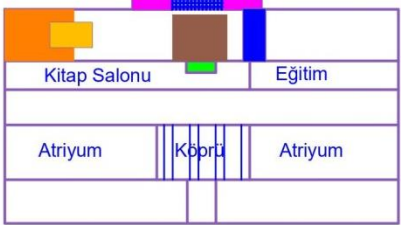
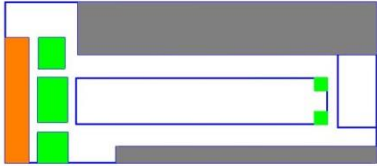

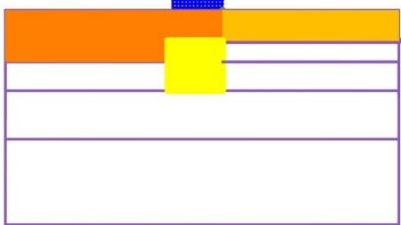
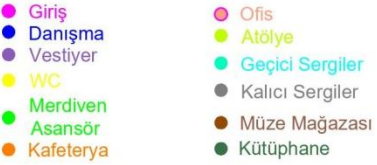
İncelenen Yapı Örneklerinin Evrensel, Dönemsel ve Sosyo-Kültürel Özellikleri

YAPININ ADI		TATE MODERN	ORSAY MÜZESİ
SOSYO-KÜLTÜREL ÖZELLİKLERİ	Yapıların sağlıklılaştırılmasında kentin ekonomik ve sosyo- kültürel özellikleri ile yapı teknolojisi paraleldir.	•	•
	İleri teknoloji gerektiren yapı sistemleri	•	•
	Kullanılan malzemelerin ekonomik olması	•	•
	Yapının Yalın ve Sade Olması	•	
	Yapının Anıtsal Olması	•	•
	Yapının Simgesel Olması	•	•
	Yapının Cephesinde Heykel Kullanımı		•
DÖNEMSEL ÖZELLİKLERİ	Yapıların sağlıklılaştırıldığı dönemdeki mimari akımlar ve mimaride oluşan değişimler yapının mimarisini etkilemektedir.	•	•
	Neo Klasik		
	Art Deco	•	
	Eklektisizm		•
	Rus Klasizmi		
	Post Modern	•	•
EVRENSEL VE GELENEKSEL ÖZELLİKLERİ	Yapıların sağlıklılaştırıldığı dönemdeki ihtiyaçlar evrensel ve geleneksel gereksinimler neticesinde hazırlanır.	•	•
	Özgün Mimari	•	•
	Yenilikçi	•	•
	Teknolojik Malzeme Kullanımı	•	•
	Ulaşılabilirlik	•	•
	Eğitim	•	•
	Katılımı Arttırmaya Yönelik Mekânlar	•	•
	Satış Alanları	•	•
	Dış Mekân Düzenlemeleri	•	•

İncelenen bu yapılarda görüldüğü gibi şehirlerin, toplumun ve diğer ülkelerin etkileşimini çoğaltmak adına müze geliştirme, tanıtım, kent ekonomisine katkı sağlayacak satış departmanlarının kurulması ve müzelerde araç olarak kitapçıların ve müze dükkanlarının kurulması gerektiği görülmektedir.

Tablo 8.

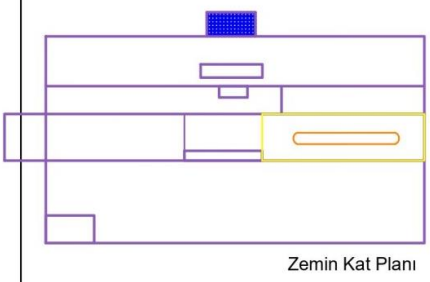
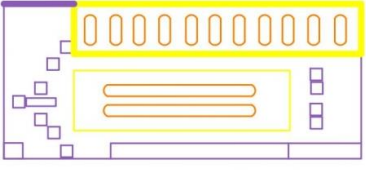
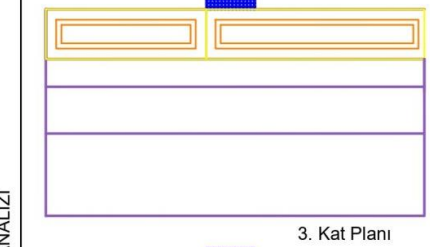
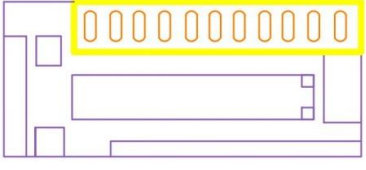

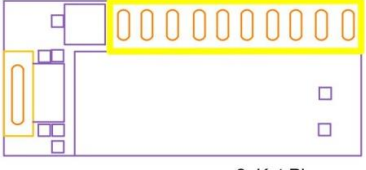
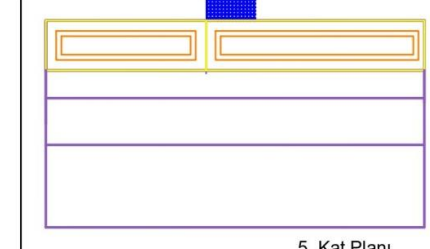
İncelenen Yapı Örneklerinin Mekânsal Düzenlemeleri

YAPININ ADI	TATE MODERN	ORSAY MÜZESİ		
MEKÂNSAL DÜZENLEME	Mekânsal Şema	 <p>Zemin Kat Planı</p>		
			 <p>1. Kat Planı</p>	 <p>1. Kat Planı</p>
			 <p>2-3-4-5. Kat Planı</p>	 <p>2. Kat Planı</p>
			 <p>7. Kat Planı</p>	 <p> <ul style="list-style-type: none"> ● Giriş ● Danışma ● Vestiyer ● WC ● Merdiven ● Asansör ● Kafeterya ● Ofis ● Atölye ● Geçici Sergiler ● Kalıcı Sergiler ● Müze Mağazası ● Kütüphane </p>

Sergi salonlarının yanı sıra restoranlar, kafeler, resepsiyonlar ve özel toplantılar da oluşturulabilir, müzeler şehir hayatının vazgeçilmez bir parçası haline gelebilir. İnsanların zaman geçirebilecekleri ve sanat etkinliklerine katılabilecekleri bir ortam yaratılarak müzeler günlük yaşama entegre edilebilir. İncelenen bu yapılarda bu işlev oldukça stratejik bir plan içerisinde yerleştirilmiştir.

Tablo 9.

İncelenen Yapı Örneklerinin Sirkülasyon Analizi

YAPININ ADI	TATE MODERN	ORSAY MÜZESİ
SİRKÜLASYON ANALİZİ	 Zemin Kat Planı	 Zemin Kat Planı
	 3. Kat Planı	 1. Kat Planı
	 4. Kat Planı	 2. Kat Planı
	 5. Kat Planı	
	Sirkülasyon Tipi	Yıldız Tipi Yönelim

Müzelerin eğitim görevini devam ettirdiği mekânlar olan atölye, kütüphane, sinema salonu gibi eğitici görevi olan birimler ile müzeler, tarihe ve güncel sanata dair görsel eğitimin yanında işitsel eğitimin de verilebileceği mekânlara dönüştürülebilir.

Tablo 10.

İncelenen Yapı Örneklerinin Aydınlatma Analizleri

YAPININ ADI	TATE MODERN	ORSAY MÜZESİ
AYDINLATMA ANALİZİ	<p>Zemin Kat Planı</p> <p>1. Kat Planı</p>	<p>Zemin Kat Planı</p> <p>1. Kat Planı</p> <p>2. Kat Planı</p>
	<p>İşıklik sistemi ve cephelerdeki dar uzun pencereler ile doğal ışıklandırma yapının avlusunu aydınlatmaktadır. Galeri alanları tamamen yapay ışıklandırmayla aydınlatılmaktadır.</p>	<p>Ana boşluk ışıklık ve cephe pencereleriyle aydınlatılmaktadır. Galeriler için ek led ve spot aydınlatmaları ile destek verilmiştir.</p>

Tablo 11.

İncelenen Yapı Örneklerinin Mimari ve Mekânsal Parametrelerinin İrdelenmesi

		YAPININ ADI	TATE MODERN	ORSAY MÜZESİ
MİMARİ VE MEKÂNSAL PARAMETRELER	Mimari Mekân Verileri	• Görsel süreklilik	Galerilerin dar uzun şekilleni izleyiciye merak algısı uyandırarak sürekliliği sağlamıştır.	Plan şemasına göre dar ve uzun bir yapıda olması ve yüksek tavanlı olması sergilerin belli bir süreklilikte izlenmesine olanak tanımaktadır.
		• Mekânsal süreklilik	Çağdaş anlayışla tasarlanmış yapı iç içe geçen tasarımı sayesinde mekansal sürekliliği sağlamaktadır.	Odalara bölünen sergileme sistemi izleyicide merak uyandırmaktadır.
		• Mekânsal dönüşüme uygunluk	3 kat tamamen sergilemeye ayrıldığından farklı bölümlerde farklı sergilemeler yapılabilmektedir.	Ana yapı bozulmadan dönüşüm sağlanmıştır ve yapı etkili bir biçimde şekillendirilmiştir.
		• Sergileme çeşitliliği açısından mekânın yeterliliği	Yapı farklı galeriler barındırdığı için sergileme çeşitliliğine olanak tanımaktadır.	Mekânın müze olarak hizmet vermesi nedeniyle sabit eserlerin izlenmesi sürekli sergilerin tek bir yerde sunulmasına neden olmaktadır.
	Sergilemede Yönelim	• Algılama mesafesinin yeterliliği	Birbirine bağlanan salonlar sayesinde, rahat dolaşım ve görüş sağlanmaktadır.	İnce uzun alanların odalara bölünmesi algıyı daraltmaktadır.
		• Sergilenecek eserlerin niteliği ve kapasitesi açısından mekânın yeterliliği	Büyük ölçekteki eserlerin de sergilenebildiği ve rahatlıkla izlenebildiği mekânlara sahiptir.	Yapının müze olarak kullanılması, sergilenecek eserlerin değişimine olanak vermemektedir.
		• Sergi düzenlemesinde sirkülasyon planı açısından mekânın yeterliliği	Yapının sürekli ziyaretçisinin olması, sirkülasyonun devamlılığını sağlamaktadır. Alanda her türlü ziyaretçi ihtiyacı göz önünde bulundurulduğundan sirkülasyon yeterli gelmektedir.	Yapı tüm izleyenlere açıktır. Bu noktada olası durumlar göz önünde bulundurulmuş ve aksaklık yaşanmaması adına tamamlanmıştır.
		• Sergilemede ziyaretçiye verilmiş istenilen mesaja uygunluk	Yapının müze olarak hizmet vermesinden dolayı eserlerin sabit düzende sergilenmesiyle yapıların sunumları sözlü ve yazılı yapılmaktadır.	Koleksiyonların kalıcı olmasından kaynaklı bilgilendirme panoları ihmal edilmemiştir. Bu da izleyicinin algılamasını kolaylaştırmaktadır.
		• Sergilenecek materyalin niteliğine uygunluk	Kabuğu bozulmadan müzeye dönüştürülen mekânda sergilenen eserlerin katlara ve odalara bölünerek yerleştirilmesi konseptin çeşitlenmesini sağlamaktadır.	Tarihsel dokusu bozulmadan müzeye dönüştürülen yapı sirkülasyon şeması sayesinde sunumların çeşitlenmesini sağlamaktadır.

Müze, mimari mekâna duyarlı ve tutarlı bir anlayışa sahip olmalı ve çevreyi güzelleştirmeli, böylece kolayca ulaşabilir olduğundan engelli insanların ulaşımına kolaylık sağlayabilir. Engelsiz erişime hizmet etmelidir. Mekânsal düzenlemenin yanı sıra mimari özgünlüğü ile dikkatleri üzerine çeken bazı yapılar olmalıdır. Ayrıca kendine has özelliklerini taklit etmek yerine örnek olarak kullanılmalıdır. Yaş grubuna uygun beceri ve bilgileri yansıtan bir yapıya sahip olmalıdır. Sadece sergilediği nesnelere değil nesnelere kadar mimarileri ile de özgün ve evrensel örnek yapılar olmalıdır. İncelenen bu iki yapı için;

Ortak mekânlar veya alanlar:

- Toplanma mekânları: Giriş holleri, kafe.

- Katılımı arttırmaya yönelik mekânlar: Kafe, restoran, çok amaçlı salon.
- Eğitime yönelik mekânlar: Konferans salonu, oditoryum.
- Sanatsal etkinlik mekânları: Kalıcı ve geçici sergi salonları, oditoryum.
- Açık alan kullanımı: Bahçe ya da avlu, meydan.

Ortak mimari yaklaşımlar:

- Teknolojik malzeme kullanımı: Yüksek teknolojiye uygun malzeme kullanımı ve yüksek teknolojide yapım tekniği uygulanması.
- Özgün mimari yaklaşım: Tasarıma önem verilmesi, yapının tamamının ya da bir bölümünün dünyaca tanınmış tasarımcılar tarafından tasarlanması.
- Yenilikçi yaklaşım: Eklenecek veya yeniden tasarlanacak mekânlar için yarışmalar düzenlenmesi, farklı mekân ve malzeme deneyimleri sunulması.
- Engellilere yönelik tasarım anlayışı: Engelli wc, engelli asansörleri, rampa düzenlemeleri ile engelsiz bir sirkülasyon sağlanması.
- Bir yapıdan dönüştürülerek tasarlanması.

Ortak olmayan mekânlar veya alanlar:

- Eğitime yönelik mekânlar: Kütüphane ya da okuma salonu, atölye.
- Sanatsal ve kültürel etkinlik mekânları: Sinema salonu, resepsiyon salonu
- Satış mekânları: Kitap satış mağazası, müze mağazası.
- Toplanma mekânları: Atriyum

Ortak olmayan mimari detaylar ve özellikler:

- Müze bahçesine ve çevresine araç sokmayarak geniş peyzaj ya da meydan düzenlemesi yapılması ve kapalı otopark yapımı.
- Esnek, fonksiyonel galeri mekânı, hareketli duvarlar.
- Yarışma projesi ile elde edilmesi.

Sonuçlar ve Öneriler

Kentler, “geçmişten günümüze kültürel varlıklarını yeniden değerlendirmeye, marka değeri ile yeni kimlikler edinmeye ve edindiği kimlikleri sermayeye dönüştürmeye çalışmaktadır” (Eldek Güner, 2017: 84).

Sanayi yapılarını yıkmadan yeni amaçlar için kullanmak daha ekonomik olmakla birlikte, ön araştırma, proje hazırlama ve uygulama için kaynak sağlanması gerekmektedir (Architektur+Wettbewerb, 1985). Uygulamanın mali yönü; alanın korunma statüsü, tamamlanacak işin kapsamı ve alanda kullanılacak teknoloji ile ilgilidir. Kaynak tedarikçileri,

ticaret odaları ve grupları, özel şirketler, ulusal ve uluslararası kuruluşlar gibi kuruluşlardan destek talep edebilir. Bu kapsamda Ticaret ve Sanayi Odası ile ilişki kurarak ilgili iş alanlarında endüstriyel mirasın korunmasına katkıda bulunmaları ve işlevsel önerilerde bulunmaları istenebilir. Hepimizin bildiği gibi, Avrupa Komisyonu korumaya değer endüstriyel miras yapıları için destek taleplerini reddetmeyecektir. Ayrıca Yerel Yönetimler Birliği (WALD), ICOMOS, UNESCO, TICCIH gibi uluslararası kuruluşlardan teknik destek alınabilir. Günümüzde sanayi yapıları kentin rant değerlerinin yüksek olduğu bölgelerde yer almaktadır. Gözlemlere göre bu durum yatırımcılar için ilgi çekici bir özelliktir (<http://www.arkitera.com/haberler/31.10.2005>). Ancak asıl amacın endüstriyel tesislerin kendine has özelliklerini korumak olduğu unutulmamalıdır. Başarılı uygulama ve kullanım için işbirliği şarttır. Bu amaçla kamu, üniversiteler, yetkili yerel ve merkezi kuruluşlar ile ilgili personel ve kuruluşların ortak çalışması sağlanmalıdır. Öte yandan, koruma, planlama ve uygulama süreçlerine kullanıcı katılımı endüstriyel mirasın geleceğini garanti altına alabilir.

Bu çaba sırasında yaşam alanlarındaki değişiklikler, yaşam tarzlarındaki ve ihtiyaçlardaki değişikliklere paralel olduğundan, bu alanların modern ihtiyaçlarla yeniden kullanılması gerekmektedir. Bu doğrultuda yeniden kullanım, tarihi yapıların korunmasında, ekonomik açıdan fayda sağlamanın yanı sıra kültürel ve tarihi sürekliliğin sağlanmasında önemli bir yöntemdir. Dahası çağdaş koruma bilincinde sıklıkla öncelik verilmektedir. Ancak yeni fonksiyon ile mevcut mekân arasındaki koordinasyon en üst düzeyde olduğunda yeniden kullanım yöntemini sağlıklı bir şekilde oluşturmak mümkündür. Böylelikle bina, kullanıcıların ihtiyaçları karşılanarak yeniden canlandırılacak, yeni fonksiyonlarla eşleştirilecek, hasarsız yaşayabilecek ve sürdürülebilir koruma sağlanacaktır. Bu bağlamda yapılan mekânsal analizler, işlev mekân uyumunun sağlanmasında önem arz etmektedir.

Çalışmada yeniden işlevlendirilerek sergi mekânına dönüştürülen iki yapı mimari olarak incelenerek işlev mekân uyumu bağlamında değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmeler mekânsal analiz, karşılaştırma ve gözlem yoluyla gerçekleştirilmiştir. Yapılan tüm kıyaslamalar, iki müze için de, kullanıcı memnuniyeti ve yeni işlevin alan gereksinimlerini karşılamasıyla beraber yapının yeniden işlevlendirilerek koruma ilkesine göre ol kimliğini koruduğunu göstermiştir.

Kaynaklar

- Atasoy, S. (1993). "Müzecilik Y. Lisans Yayınlanmamış Ders Notları", Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul
- Architektur+Wettbewerb (1985). *Umnutzung und Folgekosten gebauter Anlagen-Reuse and Subsequent Costs of Buildings*, Architektur+ Wettbewerb, 121, Stuttgart.
- Ching, F. D. (2002). *Mimarlık; Biçim, Mekan ve Düzen*. YEM Yayın, İstanbul.
- Dean, C., Donnellan, C. & Pratt, A. C. (2010). Tate Modern: Pushing The Limits of Regeneration. *City, Culture and Society*, 1(2),7987.
- Deniz, M. (2008). *Müze Sergileme Mekânlarında Güncel Gösterim Teknikleri ile Mimari Tasarım İlişkisi Üzerine Bir İnceleme*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul
- Dönmezoğlu, D. (2013). *Günümüz Müzeciliğinde Sergileme Tekniklerinin Sanal Teknolojiler ile Desteklenmesi ve Uygulama Örnekleri*. Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Eldek G. H. (2017). Liseden Müzeye, Eğitimden Tüketime; Kayseri Lisesi'nin Milli Mücadele Müzesi'ne

- Dönüşümü. *Tüba-Ked Türkiye Bilimler Akademisi Kültür Envanteri Dergisi* , (16) , 13-34. DOI: 10.22520/tubaked.2017.16.003. Erişim Tarihi: 07.04.2021
- Erbay, M. (2011).*Müzelerde Sergileme Ve Sunum Tekniklerinin Planlanması*. Beta Yayın, İstanbul.
- Hasol, D. (1989).Bir Çağdaş Mimarlık Öyküsü “Gar”dan “Müze’ye. *Yapı Dergisi*, Sayı 94
<http://www.arkitera.com/haberler/31.10.2005>, Erişim tarihi: 11.12.2021
<http://lebriz.com/>, Erişim tarihi: 07.04.2021
<http://www.wallpaper.com/>, Erişim tarihi: 07.04.2021
<http://www.archdaily.com/>, Erişim tarihi: 07.04.2021
<http://www.artfund.org/>, Erişim tarihi: 07.04.2021
<http://www.musee-orsay.fr/>, Erişim tarihi: 07.04.2021
- Kürşad, D, Pehlivan, S. (2017). Yeniden İşlevlendirilen Kamusal Mekânların Markalaşması Kapsamında Görsel Kimlik Tasarımı Oluşturmanın Önem Ve Süreci. *Art-Sanat Dergisi*, (7) , 291-308. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/iuarts/issue/47768/603416>, Erişim Tarihi: 07.04.2021
- Madran, B. (1999). “Müze Türleri”, Müzeciği Yeniden Düşünmek, Derleyen: Prof. Tomur Atagök, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 4.
- Mendilcioğlu, R. F. (2007). *Türkiye’de ve Dünyada Sanayi Yapılarının Yeniden İşlevlendirilmesinin Nedenleri ve Diğer Yapılardan Farklarının Analizi*. Başkent Üniversitesi Güzel Sanatlar Tasarım Mimarlık Fakültesi, Ankara.
- Sert, F. (2018). Paris’te Orsay Müzesi İzlenimleri. *Uluslararası Tarih Ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*,19, s. 269-286. Erişim Tarihi: 07.04.2021
- Stratton, M. (ed.) (2000). *Industrial Buildings: Conservation and Regeneration*, E&FN Spon, London.
- Uysal, M. (2013). *Müze Tasarımında Ortaya Çıkan Kriterler*. Gazi Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Görsel Kaynaklar

- Görsel 1. Venedik Mimarlık Bienali, dış cephe kaplama malzemeleri bölümü, (2014). Kişisel Arşiv
- Görsel 2. Londra Bilim Müzesi,<https://www.ensonhaber.com/galeri/londra-bilim-muzesinde-winton-galerisi-acildi>, Erişim tarihi: 07.04.2021.
- Görsel 3. Tate Modern Ön Cephe, <https://www.timeout.com/london/art/the-100-best-paintings-in-london-tate-modern>, Erişim tarihi: 07.04.2021.
- Görsel 4. Yeniden işlevlendirilmeden önce istasyonun görünümü, www.tate.org.uk, Erişim tarihi: 07.04.2021.
- Görsel 5. Tribün Salonu, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Tate_modern.jpg,Erişim tarihi: 07.04.2021.
- Görsel 6. Tate Modern Genişleme Adımları, www.tate.org.uk, Erişim tarihi: 07.04.2021.
- Görsel 7. Orsay Gar’ı henüz müzeye dönüştürülmemişken, (1910), <https://sightseekersdelight.com/3884/>, Erişim tarihi: 07.04.2021.
- Görsel 8. Orsay Müzesi’nin Seine Nehri’nden görüntüsü, <http://www.pariste.net>, Erişim tarihi: 07.04.2021.
- Görsel 9. Orsay Müzesi’nin sergileme alanı, <https://www.gezihalesi.com/node/24>, Erişim tarihi: 07.04.2021.